

پیش‌بینی عوامل صمیمیت زوجین بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران

تاریخ دریافت: ۹۸/۳/۱۹ تاریخ پذیرش: ۹۸/۴/۱۴

سید میر صالح حسینی جبلی^۱، نجیب‌الله نوری^۲، مجتبی گل‌براری^۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر پیش‌بینی عوامل صمیمیت بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران است. روش پژوهش توصیفی از نوع هم‌بستگی، جامعه آماری زوج‌های شهرستان بابلستان مازندران، حجم نمونه شامل ۲۴۳ نفر (۱۲۴ زن و ۱۱۹ مرد) است که به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان به مقیاس صمیمیت (تامپسون و واکر، ۱۹۸۳) و پرسش‌نامه پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران (نظری، ۱۳۹۴) پاسخ دادند. داده‌ها از طریق تحلیل عامل (به منظور مشخص شدن عامل‌های صمیمیت) و تحلیل مسیر تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که گویه‌های صمیمیت بر روی ۳ عامل احساس‌های مثبت، به فکر هم بودن و یکی شدن دارای بارهای عاملی معنادار هستند که می‌توانند ۶۰ درصد از واریانس صمیمیت را تبیین نمایند. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران می‌تواند عوامل صمیمیت یعنی احساس‌های مثبت (۰/۷۸)، به فکر هم بودن (۰/۸۵) و یکی شدن (۰/۷۸) را به صورت معناداری پیش‌بینی نماید. شاخص‌های برازش نشان داد که مدل تحلیل مسیر از برازش قابل قبول برخوردار است.

کلید واژگان: صمیمیت، زوجین، اخلاق، پای‌بندی به اخلاق اسلامی، خانواده.

۱. مقدمه

صمیمیت^۱ بین همسران یکی از موضوعات مهم در حوزه خانواده است. روابط صمیمی سنگ بنای موفقیت زناشویی و کیفیت روابط است (ساندای^۲، ۲۰۰۹). صمیمیت به معنای توانایی همسران برای ارتباط و حل تعارضات، احساس نزدیکی و سهیم شدن در تجارب یک دیگر تعریف می‌شود (نزاره^۳ و همکاران، ۲۰۱۱). صمیمیت زناشویی دارای تاریخ طولانی است که تلاش برای تبیین آن به زمان ارسطو برمی‌گردد. دین مقدس اسلام همسران را به سوی صمیمیت فراخوانده است که این حالت در قالب رعایت مسایل اخلاقی بین همسران (جوادی و همکاران، ۱۳۸۹)، الفت و محبت بین خانواده (روم، ۱۲۱)، ذکر خدا و معنویت (طه، ۱۲۴)، برآورده کردن نیازهای متقابل (محدث‌نوری، ۱۴۰۸، ج ۱۵، ص ۲۱۸) و ارتباط عاطفی زن و شوهر (ورام، ج ۲، ص ۱۲۱) قابل تحقق خواهد بود.

پژوهش‌های تجربی در زمینه‌ی صمیمیت به دهه ۱۹۹۰ برمی‌گردد (احمدپور و خالدی، ۱۳۹۶). پژوهش‌های زیادی در زمینه افزایش صمیمیت انجام شده است و برنامه‌های آموزشی و درمانی جهت ارتقای صمیمیت زوج‌ها صورت گرفته است. مطالعات نشان می‌دهد زوج درمانی مبتنی بر دل‌بستگی، صمیمیت جنسی را افزایش می‌دهد (بطلانی و همکاران، ۱۳۸۹). با استفاده از یک برنامه‌ی آموزشی، اگر نحوه بخشیدن و گذشت را که از آموزه‌های اخلاقی اسلامی است به افراد آموزش دهیم صمیمیت آنان ارتقاء پیدا می‌کند (نوری تیرتاشی و همکاران، ۱۳۹۰).

علاوه بر موارد فوق برنامه‌های آموزشی و درمانی مختلفی جهت افزایش صمیمیت بین زوجین تهیه و توزیع شده است که به صورت مختصر به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود. نکته حائز اهمیت این است که در میان این برنامه‌ها نقش پای‌بندی اخلاقی در افزایش صمیمیت مد نظر قرار نگرفته است. مطالعات نشان می‌دهد که آموزش مؤلفه‌های هوش هیجانی صمیمیت اجتماعی افراد را ارتقاء می‌دهد (خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۹۰). درمان شناختی - رفتاری به طور معناداری میزان صمیمیت زناشویی را افزایش می‌دهد (باباپور خیرالدین، ۱۳۹۰). آموزش تحلیل رفتار متقابل موجب ارتقاء صمیمیت اجتماعی دختران فراری می‌شود (کاظمی و همکاران،

1. intimecy
2. Sandhy
3. Nazare

۱۳۹۱). آموزش مهارت هم‌دلی به شیوه گروهی بر افزایش صمیمیت زوجین اثر بخش است (رفاهی و مقتدری، ۱۳۹۲). نظریه انتخاب به شیوه گروهی بر افزایش صمیمیت دانشجویان متأهل اثر دارد (شریعت زاده و همکاران، ۱۳۹۲). برنامه روایت درمانی می‌تواند صمیمیت زوجین و ابعاد آن را افزایش دهد (خدابخش و همکاران، ۱۳۹۳). آموزش به شیوه روی‌کرد هیجان‌مدار بر ارتقای صمیمیت زوجین تأثیر دارد (قادری و همکاران، ۱۳۹۴). زوج درمانی به شیوه‌ی رفتاری ارتباطی صمیمیت زوجین را افزایش می‌دهد (عباسی و همکاران، ۱۳۹۴). آموزش کیفیت زندگی به طور قابل ملاحظه‌ای صمیمیت زناشویی را بهبود می‌بخشد (عدل، شفیع آبادی و پیرانی، ۱۳۹۵). زوج درمانی هیجان-محور بر بهبود صمیمیت زوج‌ها اثر دارد (داودوندی و همکاران، ۱۳۹۷). آزار دیدگی و خشونت دوران کودکی با صمیمیت زناشویی زوجین رابطه دارد و آن را پیش‌بینی می‌کند (امیری مجد و کاکاوند، ۱۳۹۷). درمان فعال‌سازی رفتاری باعث افزایش معنادار صمیمیت زناشویی شد (عیسی‌نژاد جهرمی، دشت‌بزرگی، ۱۳۹۷).

هم‌چنین آموزش صمیمیت باعث افزایش ابعاد صمیمیت ارتباطی شامل صمیمیت عاطفی، صمیمیت روان‌شناختی، صمیمیت عقلانی، صمیمیت جنسی، صمیمیت جسمی، صمیمیت معنوی، صمیمیت زیباشناختی و صمیمیت تفریحی-اجتماعی زوجین می‌شود (خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۸۹). زوج درمانی اسلامی، صمیمیت و ابعاد صمیمیت زناشویی (صمیمیت عاطفی، ارتباطی، فیزیکی، اجتماعی-تفریحی، مذهبی و روان‌شناختی) را افزایش داده است. با توجه به اهمیت روابط صمیمانه در احساس رضایت مندی زناشویی از یک سو، و فرهنگ اسلامی کشور از سوی دیگر، آموزش آموزه‌های جامع، اصیل و مطمئن دین اسلام به همسران می‌تواند بسیار مفید واقع شود (محمودزاده و همکاران، ۱۳۹۳).

برخی از پژوهش‌گران بر متغیرهای هم‌بسته صمیمیت متمرکز شده‌اند که در اینجا به صورت مختصر به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس ترس از صمیمیت (فلاح زاده و همکاران، ۱۳۹۰)، اعتیاد به اینترنت، صمیمیت اجتماعی و شادکامی در دانشجویان (رستگار و همکاران، ۱۳۹۳)، بررسی رابطه رضایت زناشویی، صمیمیت و کیفیت روابط زناشویی در متأهلین باگذشت (موحدی و همکاران، ۱۳۹۳)، همگنی، صمیمیت و طلاق عاطفی با استفاده از نرم‌افزار تحلیل شبکه (ترکمان و همکاران، ۱۳۹۳). بین مهارت‌های ارتباطی با صمیمیت زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. نتایج رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که از بین پنج

مهارت ارتباطی، چهار مهارت درک پیام، کنترل عواطف، قاطعیت در کلام و بینش نسبت به فرایند ارتباط توانستند صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی کنند (جبری و همکاران، ۱۳۹۴).

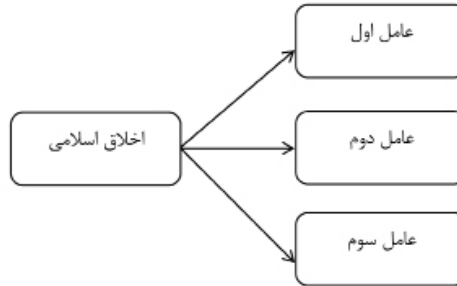
در برخی از پژوهش‌ها متغیر صمیمیت به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده و تأثیر آن بر متغیرهای دیگر مورد پژوهش قرار گرفته است. پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس ارتباط و صمیمیت جنسی (عارفی و محسن‌زاده، ۱۳۹۰)، بررسی تفاوت‌های جنسیتی بین ابعاد مختلف صمیمیت (خمسه و حسینیان، ۱۳۸۷)، مطالعه سیر تحول صمیمیت و روابط شخصی در خانواده ایرانی (رحیمی و رضایی، ۱۳۹۶)، الگوی ساختاری رابطه‌ی مهارت‌مندی هیجانی، صمیمیت، رضایت و سازگاری زناشویی (رجبی و همکاران، ۱۳۹۴)، مدرن‌شدن زنان و صمیمیت زناشویی مطالعه‌ی سه نسل از زنان تبریز (طفی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷) و تفاوت‌های جنسی در صمیمیت اجتماعی: سبک‌های هویت (دانشورپور و همکاران، ۱۳۸۶).

هم‌چنین در ارتباط صمیمیت با تیپ‌های شخصیتی نتایج نشان می‌دهد از طریق وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری مرد و وظیفه‌شناسی، توافق‌پذیری و برون‌گرایی زن، می‌توان ابعاد صمیمیت زناشویی مردان در دوران میان‌سالی را پیش‌بینی کرد. برای تبیین ابعاد صمیمیت زناشویی زنان میان‌سال لازم است به توافق‌پذیری، گشودگی نسبت به تجربه و روان‌نژندی زن و نیز وظیفه‌شناسی مرد، توجه نمود. هم‌چنین نقش شباهت شخصیتی زوجین در ابعاد صمیمیت زناشویی زنان و مردان میان‌سال معنادار بود. بر اساس نتایج این پژوهش نیم‌رخ شخصیتی هر یک از زوجین در تجربه صمیمیت زناشویی در میان‌سالی تأثیرگذار است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۴).

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی صمیمیت زوجین بر اساس سبک زندگی اخلاقی همسران است. زیرا متغیرهای مختلفی به عنوان علل افزایش صمیمیت مطرح شده است، اما به نظر می‌رسد یکی از عواملی که می‌تواند میزان صمیمیت را افزایش دهد «پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران» است.

از آنجایی که پای‌بندی به اخلاق اسلامی سبب ایجاد مهر و محبت بین همسران و ارضای نیاز به احترام، تکریم، عزت، آرامش، محبت و مانند آن می‌گردد، این امر می‌تواند مقیاس پیش‌بینی‌کننده‌ی خوبی برای صمیمیت بین زوجین در نظر گرفته شود. علی‌رغم اهمیت این موضوع متأسفانه پژوهش تجربی قابل ملاحظه‌ای در این زمینه انجام نشده است.

بنابراین در پژوهش حاضر محقق به دنبال تایید مدلی از تحلیل مسیر است که می‌تواند به صورت معناداری عوامل صمیمیت را پیش‌بینی نماید. مدل مورد بررسی در تحلیل به صورت زیر است.

نمودار ۱: مدل پیشنهادی برای پیش‌بینی عوامل صمیمیت بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی

بر اساس این پیش‌بینی پای‌بندی به اخلاق اسلامی می‌تواند به صورت معنادار مؤلفه‌های صمیمیت را پیش‌بینی کند.

روش

در این پژوهش از روش تجربی توصیفی از نوع «تحلیل عامل اکتشافی» و «تحلیل مسیر» استفاده شده است.

جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش زوج‌های شهرستان بابلسر هستند که به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. از میان آن‌ها ۲۴۲ نفر (۱۲۴ زن و ۱۱۸ مرد) به روش تصادفی جزء گروه نمونه پژوهش قرار گرفتند.

ابزار پژوهش: در این پژوهش از دو پرسش‌نامه صمیمیت زوجین و پرسش‌نامه پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران استفاده شده است.

الف) مقیاس صمیمیت زوجین: این مقیاس دارای ۱۷ گزاره است که توسط واکرو تامپسون در سال ۱۹۸۳ برای سنجیدن مهر و صمیمیت تدوین و در سال ۱۳۷۹ توسط ثنائی به فارسی ترجمه شده است. این مقیاس جزئی از یک ابزار بزرگ‌تر است که چندین بعد صمیمیت را در بر می‌گیرد اما توسط تهیه‌کنندگان آن (الکسیس جی. واکرو لیندا تامپسون) به صورت مقیاس مستقلی گزارش شده است. مقیاس صمیمیت ابتدا روی ۱۶۶ دانشجوی دوره کارشناسی که ۶۸٪ آن‌ها ۲۰ تا ۲۵ ساله و ۱۶۶ مادر دانشجویان طبقه متوسط که اکثراً بین ۴۰ تا ۴۹ سال (۶۳٪) و ۷۳٪ آن‌ها در وضعیت ازدواج اول بودند و ۱۴۷ مادر بزرگ که ۴۰٪ آن‌ها در سنین ۶۰ تا ۶۹ سال

و ۴۰٪ در سنین ۷۰ و ۷۹ سال و ۵۲٪ آن‌ها متأهل و ۴۵٪ آن‌ها بیوه بودند اجرا شد، میانگین صمیمیت برای مادران ۶/۲۱ (SD=۰/۶۹) و برای دختران ۶/۰۴ (SD=۱) بود.

نمره‌گذاری مقیاس صمیمیت واکر و تامپسون بر روی یک مقیاس لیکرتی ۷ درجه‌ای از ۱ (هرگز) تا ۷ (همیشه) صورت می‌گیرد. نمره آزمودنی در مقیاس صمیمیت از طریق جمع نمرات عبارات و تقسیم آن بر عدد ۱۷ حاصل می‌شود. دامنه نمرات بین ۱ تا ۱۷ و نمره بالاتر نشانه صمیمیت بیشتر است. نمره بین ۱۷ تا ۳۴ نشان‌دهنده صمیمیت پایین، نمره ۳۴ تا ۸۵ بیانگر صمیمیت متوسط و نمره بالاتر از ۸۵ نشان‌دهنده صمیمیت زیاد است.

روایی و پایایی: ثنایی (۱۳۷۹) ضریب پایایی این پرسش‌نامه را بر اساس داده‌های ۱۰۰ زوج در اصفهان ۰/۹۶ به دست آورد. از اجرای هم‌زمان این پرسش‌نامه با مقیاس صمیمیت زناشویی ضریب هم‌بستگی ۰/۵۸ به دست آمد (بهرامی خوندایی و همکاران، ۱۳۸۴).

ب) مقیاس پای بندی به اخلاق اسلامی همسران: این پرسشنامه که اولین بار توسط نظری (۱۳۹۴) با عنوان «مقیاس پای بندی به اخلاق اسلامی در خانواده» تدوین شد دارای ۵۰ گزاره بود و پای بندی به اخلاق اسلامی را در پنج مقوله «مبانی اخلاق در خانواده»، «ارتباط اخلاقی همسران»، «ارتباط با فرزند»، «ارتباط با والدین» و «ارتباط با اقوام» می‌سنجید و از ضریب آلفای ۰/۷۰ برخوردار بود. اما گل براری (۱۳۹۷) گزاره‌های مربوط به مقوله دوم یعنی «ارتباط اخلاقی همسران» را که شامل ۲۰ گزاره بود، به صورت یک پرسش‌نامه جداگانه مورد استفاده قرار داد و انسجام درونی آن از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. در نمره‌گذاری این پرسش‌نامه برای هر یک از سؤال‌ها ۴ گزینه کاملاً درست (۴)، درست (۳)، غلط (۲) و کاملاً غلط (۱) منظور شده است. گویه‌های ۷، ۸، ۱۸، ۱۶، ۱۵، ۱۳ و ۲۰ به صورت وارونه نمره‌گذاری می‌شود.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های پژوهش حاضر با استفاده از فرمول تحلیل مسیر انجام شد. در ابتدا با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی مؤلفه‌های پرسشنامه صمیمیت استخراج شد. در مرحله بعد با استفاده از تحلیل مسیر، ارتباط بین پایبندی به اخلاق اسلامی و عوامل صمیمیت مورد بررسی قرار گرفت. تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از نرم افزار Spss و تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزار Lisrel انجام شد.

یافته‌های پژوهش

سؤال اصلی پژوهش حاضر این بود که پای بندی به اخلاق اسلامی تا چه اندازه می‌تواند، عوامل و مؤلفه‌های صمیمیت را پیش‌بینی کند. از آنجایی که عوامل صمیمیت مشخص نبود، ابتدا می‌بایست مؤلفه‌های آن با استفاده از روش «تحلیل عاملی» استخراج می‌شد. یکی از مفروضه‌های تحلیل عاملی آن است که هم‌بستگی جزئی^۱ بین سؤالات خیلی زیاد نباشد، در این صورت «هم‌خطی چندگانه» رخ می‌دهد و چنین داده‌هایی را نمی‌توان به عوامل مشخصی دسته‌بندی کرد. میزان هم‌بستگی جزئی بین گویه‌ها با استفاده از شاخص «کیسر مایر الکین» (KMO) مشخص می‌شود. این شاخص که معیاری برای «کفایت نمونه‌گیری» نامیده می‌شود، نشان می‌دهد تا چه اندازه نمونه‌گیری مناسبی از متغیرها بر اساس «هم‌بستگی دو به دو» و «هم‌بستگی جزئی» به عمل آمده است. هر چه اندازه این شاخص به ۱ نزدیک‌تر باشد، «کفایت نمونه‌گیری» بهتری در انتخاب گویه‌ها برای تحلیل عامل وجود داشته است. نقطه برش اندازه این شاخص ۰/۶ بیان شده است، یعنی اگر شاخص KMO بالاتر از ۰/۶ باشد، ملاک «کفایت نمونه‌گیری» برآورد شده است (مولایک، ۲۰۱۰، ص ۲۴۱).

از سویی دیگر اگر هم‌بستگی بین سؤالات پرسش‌نامه از حد معینی کمتر شود مشکل «ماتریس اتحاد» پیدا خواهد شد که در آن قطر اصلی ماتریس ۱ و سایر خانه‌های آن صفر می‌شود. جهت بررسی این مهم از آزمون «کرویت بارتلت» استفاده می‌شود. معنی داری آزمون کرویت بارتلت نشان دهنده‌ی این است که در ماتریس داده‌ها به اندازه کافی هم‌بستگی وجود دارد که بتوان تحلیل عامل را ادامه داد. در جدول شماره (۱) ضریب‌های مربوط به KMO و آزمون بارتلت نشان داده شده است.

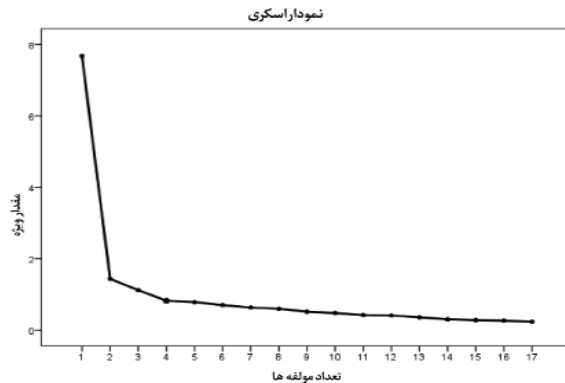
جدول ۱: آزمون کیسر مایر الکین (KMO) و آزمون بارتلت

۰/۹۲۶	آزمون کیسر مایر الکین برای کفایت نمونه‌برداری (KMO)	
۲۱۱۳.۷۷۳	خی دو	آزمون بارتلت
۱۳۶	درجه آزادی	
۰/۰۰۱	سطح معناداری	

همان‌گونه که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، آزمون KMO و بارتلت نشان می‌دهد که سؤال‌های پرسش‌نامه برای تحلیل عاملی مناسب است.

1. partial correlation

در تحلیل عاملی یکی از ملاک‌ها برای پذیرش تعداد عامل‌ها نمودار سنگ‌ریزه است، در پژوهش حاضر این نمودار نشان می‌دهد استخراج سه عامل مناسب است.

جدول ۱: نمودار سنگ‌ریزه به منظور تشخیص تعداد عامل‌ها

همان‌گونه که در نمودار (۱) مشاهده می‌شود تعداد ۳ عامل «ارزش ویژه» بالاتر از ۱ را نشان می‌دهد و این بدان معناست که اگر سه عامل استخراج شود، واریانس قابل قبولی از داده‌ها توسط این سه عامل تبیین می‌شود. مقدار ویژه برای هر عامل، تبیین واریانس صمیمیت توسط هر عامل، آلفای کرونباخ هر عامل در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲: ارزش ویژه، درصد واریانس، واریانس تراکمی، آلفای کرونباخ و تعداد گویه‌های هر عامل

تعداد گویه	آلفای کرونباخ	واریانس تراکمی	درصد واریانس	ارزش ویژه	عامل
۸	۰/۸۸۸	۴۵/۱۵	۴۵/۱۵۴	۷/۶۷۶	۱
۴	۰/۷۳۱	۵۳/۵۷	۸/۴۲۴	۱/۴۳۲	۲
۵	۰/۷۵۴	۶۰/۱۴	۶/۵۷۰	۱/۱۱۷	۳

همان‌گونه که در جدول (۲) مشاهده می‌شود، عامل اول با مقدار ویژه ۷/۶۷ بیشتر مقدار ویژه ۴۵ درصد از واریانس صمیمیت را تبیین می‌کند و انسجام درونی آن بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۸۸ به دست آمده است. عامل دوم با ارزش ویژه ۱/۴۳۲ رتبه دوم را از نظر میزان ارزش ویژه دارد که ۸/۴۲ از واریانس صمیمیت را تبیین نموده و انسجام درونی آن بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۷۳۱ می‌باشد و عامل سوم با ارزش ویژه ۱/۱۱۷ رتبه سوم را دارد که ۶/۵۷ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و آلفای کرونباخ آن ۰/۷۵ می‌باشد. این سه عامل در مجموع ۶۰ درصد از واریانس کل سازه صمیمیت را تبیین می‌کنند.

نتیجه حاصل از اجرای تحلیل عاملی با استفاده از تحلیل مؤلفه‌ی اصلی و با استفاده از چرخش متعامد واریماکس در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۳: بارهای عاملی حاصل از اجرای تحلیل عاملی با چرخش متعامد واریماکس

شماره گویه	گویه	بار عاملی		
		۱	۲	۳
۱۶	ما یک دیگر را دوست داریم	۰/۷۴۴		
۱۴	همیشه در کنار او احساس بهتری به من دست می دهد	۰/۷۲۳		
۵	ما از یک دیگر خوشمان می آید	۰/۷۱۲		
۱۷	من به این رابطه اطمینان دارم و روی آن حساب می کنم	۰/۶۹۴		
۱۳	بودن او در زندگی ام از خوشبختی های من است	۰/۶۷۹		
۷	زندگی ما به خاطر باهم بودن خوب است	۰/۶۲۵		
۸	از رابطه خودمان لذت می بریم	۰/۶۱۵		
۶	ما به یک دیگر عزت و احترام می گذاریم	۰/۴۳۰		
۱۵	او برای من مهم است	۰/۸۱۸		
۱۱	میزان خودخواهی در رابطه ما بسیار کم است	۰/۷۶۴		
۹	او به احساس های من اهمیت می دهد	۰/۶۷۹		
۱۲	او همیشه به فکر منافع و مصلحت من است	۰/۶۶۶		
۱	ما دلمان می خواهد اوقات خود را با هم بگذرانیم	۰/۷۳۲		
۳	ما با یک دیگر رو راست و صادق هستیم	۰/۶۸۹		
۱۰	ما احساس می کنیم که با هم یکی هستیم	۰/۶۲۷		
۴	ما می توانیم انتقاد دیگری را از اشتباهات و خطاهای خود بپذیریم	۰/۵۹۵		
۲	او نشان می دهد که مرا دوست دارد	۰/۵۳۴		

بارهای عاملی گویه های مربوط به هر عامل در جدول (۵) ارائه شده است. همان گونه که مشاهده می شود ۸ سؤال بار عاملی روی عامل اول دارد که میزان این بارها بین ۰/۴۳ تا ۰/۷۴ قرار دارد و ۴ گویه بارهای مناسب روی عامل دوم دارد که این بارها بین ۰/۶۶ تا ۰/۸۱۱ نوسان دارد و تعداد ۵ گویه روی عامل سوم بار بالاتری نشان می دهد که بین ۰/۵۳ تا ۰/۷۳ قرار دارد.

عامل های به دست آمده با توجه به محتوای سؤالات نام گذاری شده است. عنوان های مربوط به هر عامل همراه با ضرایب هم بستگی مؤلفه ها با یک دیگر در جدول (۶) ارائه شده است. با اینکه در تحلیل عاملی از چرخش واریماکس استفاده شده است، اما هم بستگی بین عامل ها تا حدودی زیاد است.

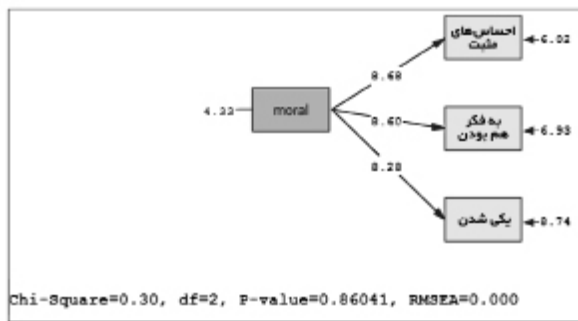
جدول ۴: هم‌بستگی بین عامل‌های صمیمیت با نمره کل

عنوان عامل‌ها	نمره کل	عامل اول	عامل دوم
عامل اول: احساس‌های مثبت	۰/۹۲**		
عامل دوم: به فکر هم بودن	۰/۸۶**	۰/۶۷**	
عامل سوم: یکی شدن	۰/۷۹**	۰/۶۰**	۰/۵۹**

جدول (۴) نشان می‌دهد که عامل‌های صمیمیت با یک‌دیگر و با نمره کل از هم‌بستگی بالایی برخوردار است. بنابراین یافته‌های جدول بالا عامل اول با ضریب هم‌بستگی ۰/۹۲ بالاترین هم‌بستگی و عامل دوم با ۰/۸۶ درجه دوم و عامل سوم با ضریب ۰/۷۹ رتبه سوم را از نظر هم‌بستگی با نمره کل دارا است. یافته‌ها نشان می‌دهد هم‌بستگی عامل اول و دوم ۰/۶۷ و ضریب عامل اول و سوم ۰/۶۰ و ضریب هم‌بستگی عامل دوم و سوم ۰/۵۹ است.

پیش‌بینی صمیمیت بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران

برای بررسی پیش‌بینی عوامل صمیمیت بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران، از مدل «تحلیل مسیر» استفاده شد. نتایج تحلیل مسیر در قالب خروجی لیززل در نمودار (۲) ارائه شده است.

نمودار ۲: مدل پیش‌بینی عوامل صمیمیت بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی (مقادیر t)

نتایج آزمون مدل تحلیل مسیر نشان داد مقدار نمره t برای پیش‌بینی عامل اول ۸/۸۶، برای عامل دوم ۸/۶۰ و برای عامل سوم ۸/۲۸ به دست آمده است و این مقادیر در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند. این یافته‌ها نشان می‌دهند پای‌بندی به اخلاق اسلامی می‌تواند به صورت معناداری عامل‌های صمیمیت را پیش‌بینی نماید. ضریب‌های استاندارد و مجذور هم‌بستگی چندگانه در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول ۵: مسیرهای آزمون شده در الگوی تحلیل مسیر

مسیرهای آزمون شده	اثر مستقیم		R ²
	ضریب استاندارد	t	
از اخلاق اسلامی به احساس‌های مثبت	۰/۸۷	۸/۶۸	۰/۷۶
از اخلاق اسلامی به به فکر هم بودن	۰/۸۵	۸/۶۰	۰/۷۲
از اخلاق اسلامی به یکی شدن	۰/۷۸	۸/۲۸	۰/۶۰

ضرایب پیش‌بینی فاکتورهای سه‌گانه صمیمیت بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی، در جدول (۵) ارائه شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد ضریب استاندارد رگرسیون برای عامل اول ۰/۸۷، برای عامل دوم ۰/۸۵ و برای عامل سوم ۰/۷۸ به دست آمده است. هم‌چنین مجذور هم‌بستگی چندگانه (R²) برای عامل اول ۰/۷۶، عامل دوم ۰/۷۲ و برای عامل سوم ۰/۶۰ مشخص شده است. یعنی پای‌بندی به اخلاق اسلامی می‌تواند بین ۶۰ تا ۷۶ درصد از واریانس عامل‌های صمیمیت را تبیین نماید. شاخص‌های برازش مدل در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول ۵: شاخص‌های برازش مدل تحلیل مسیر پای‌بندی به اخلاق اسلامی به عوامل صمیمیت

شاخص مناسبیت مدل	ارزش‌های مورد انتظار (سفارش شده)	ارزش‌های محاسبه شده مدل
AGFI	۰/۹ و بیشتر	۰/۹۹
IFI	۰/۹ و بیشتر	۰/۹۹
CFI	۰/۹ و بیشتر	۰/۹۹
RMSEA	کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۰۰
$\frac{\chi^2}{d.f}$	کوچکتر از ۳	۰/۱۵

مقادیر جدول فوق نشان می‌دهد شاخص‌های برازش مدل در حد قابل قبول قرار دارند. «شاخص نیکویی برازش تعدیل شده» (AGFI)^۱ «شاخص برازش فزاینده» (IFI)^۲، شاخص برازش تطبیقی (CFI)^۳ که مقدار مورد قبول آن‌ها ۰/۹ است، در این پژوهش ۰/۹۹ به دست آمده است. مقدار شاخص برازش «جذر میانگین مجذورات خطای تقریب^۴» (RMSEA) برای مدل پژوهش حاضر برابر با ۰/۰۰۱ به دست آمد و اگر این مقدار از ۰/۰۸ کم‌تر باشد، مدل برازش دارد یعنی متوسط باقی‌مانده‌های بین کوواریانس مشاهده شده از نمونه و مدل مورد انتظار

1. Adjusted Goodness of Fit Index
2. Incremental Fit Index
3. Comparative Fit Index
4. ROOT MEAN-SQUARE ERROR OF APPROXIMATION

از جامعه تطابق دارد. مقدار خبی دو در این پژوهش معنادار نیست ($P < 0/05$) و این امر بر برآزش الگوی مفروض دلالت دارد و تناسب قابل قبول بین مدل پیشنهاد شده و داده‌های مشاهده شده را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی عوامل صمیمیت بر اساس پای‌بندی به اخلاق اسلامی همسران بود. منظور از اخلاق اسلامی همسران این است که زن و شوهر به همدیگر احترام قایلند. نسبت به هم بخشش، گذشت، ابراز محبت، صداقت و فروتنی دارند. به سخنان هم‌گوش می‌دهند، خواسته‌های یک‌دیگر را اجابت می‌کنند، در کارها کمک می‌کنند، در برابر مشکلات یک‌دیگر صبر دارند، در صورت اشتباه عذرخواهی می‌کنند. در ارتباط با خانواده‌ی هم‌دیگر صله رحم دارند. نسبت به وظایف زناشویی، آراستگی و اخلاق جنسی پای‌بندند. از ناسزاگویی، عیب‌جویی، سوءظن، سرزنش، مقابله به مثل و قضاوت عجولانه نسبت به یک‌دیگر اجتناب می‌کنند.

به منظور مطالعه پیش‌بینی صمیمیت از طریق پای‌بندی به اخلاق اسلامی، لازم شد عامل‌های صمیمیت استخراج گردد. نتایج تحلیل عاملی نشان داد صمیمیت از سه عامل تشکیل شده است. عامل اول با عنوان «احساس‌های مثبت» نام‌گذاری شد. زوج‌هایی که احساس مثبت دارند، در کنار هم هیجان‌های مثبتی را تجربه می‌کنند، از یک‌دیگر خوش‌شان می‌آید، احساس عزت می‌کنند و تصور می‌کنند در کنار هم زندگی خوبی دارند، احساس لذت، اطمینان، خوشبختی، دوست داشتن و احساس بهتر شدن دارند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد پای‌بندی به اخلاق اسلامی می‌تواند صورت معناداری «احساس‌های مثبت» همسران را پیش‌بینی نماید (ضریب استاندارد رگرسیون = $0/87$). قرآن کریم می‌فرماید: «برای شما از جنس خودتان همسرانی آفریدیم تا در کنارشان آرامش یابید، و در بین شما درحالی که پیش از ازدواج با یک‌دیگر بیگانه بودید محبت و مهرورزی قرار داد»^۱ (سوره روم، آیه ۲۱). زمانی که محبت و مهرورزی بین همسران به وجود بیاید، صمیمیت بین آن‌ها شکل می‌گیرد.

نتیجه تحلیل عامل نشان داد که عامل دوم صمیمیت «به فکر هم بودن» است. به این معنا که هر گاه دو نفر صمیمی باشند، از همدیگر مراقبت می‌کنند، نسبت به هم دغدغه دارند و به

۱. خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً (روم، ۲۱).

فکر هم هستند. خودخواهی بین آن‌ها کم است، بیشتر به فکر دیگری است و مصالح و منافع او را مد نظر دارد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد پای بندی به اخلاق اسلامی می‌تواند به صورت معناداری «به فکر هم بودن» را پیش بینی نماید (ضریب استاندارد رگرسیون = ۰/۸۵). این عامل نیز با آموزه‌های اسلامی هماهنگ است. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: «حق زن بر شوهرش این است که او را سیر کند، لباس بپوشاند، نماز و روزه و زکات را به او یاد دهد، و زن نیز در این کارها با او مخالفت نرزد»^۱ (محدث نوری، ۱۴۰۸ق، ج ۱۵، ص ۲۱۸). این نشان می‌دهد که زن و شوهر مراقب هم و به فکر هم باشند. مرد باید نیازهای مادی و معنوی زن را فراهم کند و زن نیز نیازهای مرد را برآورده کند و با او مخالفت نرزد در این صورت است که صمیمیت بین آن‌ها شکل می‌گیرد.

نتیجه تحلیل عامل در این پژوهش نشان داد سومین عامل صمیمیت «یکی شدن» است. بر اساس این مؤلفه زمانی که دو نفر زیاد صمیمی هستند گویا دو روح در یک کالبد هستند. احساس می‌کند که با هم یکی هستند، تمایل دارند که بیشتر اوقات با هم باشند، علاقه خود را به یک دیگر ابراز می‌کنند، انتقاد نسبت به هم را به راحتی می‌پذیرند، رو راست و صادق هستند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد پای بندی به اخلاق اسلامی می‌تواند به صورت معناداری «یکی شدن» را پیش بینی نماید (ضریب استاندارد رگرسیون = ۰/۷۸). این عامل نیز با آموزه‌های اسلامی هم خوان است. پیامبر گرامی اسلامی ﷺ در این زمینه می‌فرماید: «نشستن مرد در کنار همسرش، نزد خدای بزرگ دوست داشتنی تر از اعتکاف و نشستن در این مسجد من است»^۲ (ورام، ج ۲، ص ۱۲۱).

تبیین اول یافته‌های پژوهش حاضر بر «معنویت» تأکید دارد. به این معنا که پای بندی به آموزه‌های اخلاقی موجب معنویت بین همسران می‌شود. معنویت باعث صمیمیت و محبت می‌شود. زیرا خداوند می‌فرماید: «او بین شما مودت و رحمت ایجاد کرده است» (نور، ۲۱). هم چنین خداوند می‌فرماید: «هر کس از ذکر روی برتابد برای او زندگی بسیار تنگ و سختی خواهد بود» (طه، آیه ۱۲۵). تبیین دوم بر روی «نیازها» تأکید دارد به این معنا این نشان می‌دهد که معنویت سبب صمیمیت بین زوجین می‌شود. علاوه بر آن رفتارهای اخلاقی بین همسران

۱. لِلْمَرْأَةِ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يُشْبِعَ بَطْنَهَا وَيَكْسُوَ ظَهْرَهَا وَيُعَلِّمَهَا الصَّلَاةَ وَالرِّكَازَةَ إِنْ كَانَ فِي مَالِهَا حَقٌّ وَلَا تُخَالِفُهُ فِي ذَلِكَ الْخَبَرَ (محدث نوری، ۱۴۰۸ق، ج ۱۵، ص ۲۱۸).

۲. جلوس المرء عند عیاله احب الی الله تعالی من اعتکاف فی مسجدی هذا (ورام، ج ۲، ص ۱۲۱).

باعث می‌شود که نیازهای مختلف انسانی مثل نیاز به احترام، نیاز به محبت، نیاز به عزت نفس، نیاز تکریم، نیاز به عطف و انس در بین همسران ارضاء شود. ارضاء شدن این نیازها صمیمیت و یک‌رنگی بین همسران را افزایش خواهد داد.

نتیجه پژوهش حاضر با نتیجه پژوهش رضایی و همکاران (۱۳۹۲) هماهنگ است پژوهش آنان نیز نشان می‌دهد آموزش سبک زندگی اسلامی میزان صمیمیت را در افراد افزایش می‌دهد. هم‌چنین با پژوهش محمود زاده و همکاران هم‌خوان است که نشان می‌دهد زوج‌درمانی اسلامی میزان صمیمیت زوجها را افزایش می‌دهد. هم‌چنین با پژوهش زارعی محمودآبادی (۱۳۹۷) هم‌خوان است که نشان می‌دهد آموزش صمیمیت با روی‌کرد اسلامی عمل‌کرد خانواده را بهبود می‌بخشد. با پژوهش جابری و همکاران (۱۳۹۳) که نشان می‌دهد مهارت‌های ارتباطی و الگوهای ارتباطی صمیمیت را پیش‌بینی می‌کند نیز هم‌خوانی دارد. با پژوهش دانش‌ورپور و همکاران (۱۳۸۶) نیز هماهنگ است که ارتباط صمیمیت را با هویت نشان می‌دهد و بخشی از هویت فرد ارزش‌های اخلاقی او است. با پژوهش منصوری و همکاران (۱۳۹۲) که نشان می‌دهد بخشش که یک ویژگی اخلاقی است با صمیمیت در ارتباط است، نیز هم‌خوانی دارد. هم‌چنین یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهش پولادی و همکاران (۱۳۹۷) که نشان می‌دهد صمیمیت زوجین را می‌توان از طریق الگوهای تربیت خانوادگی پیش‌بینی کرد هم‌سو است. با یافته‌های جوادی و همکاران (۱۳۸۹) هم‌خوان است که نشان می‌دهد برنامه مهارت‌های ارتباطی و تعاملات عاطفی در بستر ارزش‌های دینی، رضامندی زوجین را افزایش می‌دهد.

از پیشنهادهای پژوهش حاضر آن است که ارتباط صمیمیت با سایر آموزه‌های اخلاقی مورد پژوهش قرار گیرد. مفهوم صمیمیت با توجه به منابع اسلامی واکاوی شود و مؤلفه‌های صمیمیت در گروه‌های آماری دیگر مورد تحقیق قرار گیرد.

منابع

۱. امیری مجد، مجتبی و شبنم کاکاوند. (۱۳۹۷)، رابطه آزاردیدگی و خشونت دوران کودکی با صمیمیت زناشویی در زوجین ناسازگار، فصلنامه مددکاری اجتماعی، شماره ۷، ص ۳۶-۲۹.
۲. باباپور، خیرالدین؛ نظری، محمدعلی و رشیدزاد، لیلا. (۱۳۹۰)، اثربخشی درمان شناختی-رفتاری بر رضایت و صمیمیت زناشویی جانباز شیمیایی، فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی، شماره ۲۴ (۶).
۳. بطلانی، سعیده؛ احمدی، سیداحمد؛ بهرامی، فاطمه؛ شاه سیاه، مرضیه و محبی، سیامک. (۱۳۸۹)، تأثیر زوج درمانی مبتنی بر دل‌بستگی بر رضایت و صمیمیت جنسی، مجله اصول بهداشت روانی، شماره ۴۶، ص ۵۰۵-۴۹۶.
۴. پولادی، اسماعیل؛ جهانبخش، اسماعیل و محمدی، اصغر. (۱۳۹۷)، پیش‌بینی صمیمیت زوجین از طریق الگوهای تربیت خانوادگی (سبک‌های فرزندپروری، جهت‌گیری مذهبی، الگوهای انسانی و رسانه‌ای تربیت خانوادگی)، مجله علمی پژوهشی پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، شماره ۲ (۶)، ص ۷۲-۵۵.
۵. ترکمان، فرح؛ اسکافی، مریم؛ عیدگاهیان، ندا و سهرابی، ایرج. (۱۳۹۳)، همگنی، صمیمیت و طلاق عاطفی با استفاده از نرم‌افزار تحلیل شبکه، مجله معرفت فرهنگی اجتماعی، شماره ۲۱، ص ۵۰-۲۵.
۶. جابری، سمیه؛ اعتمادی، عذرا و احمدی، سیداحمد. (۱۳۹۴)، بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی با صمیمیت زناشویی، مجله پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، شماره ۹، ص ۱۵۱-۱۴۳.
۷. جابری، سمیه؛ اعتمادی، عذرا؛ جزایری، رضوان‌السادات و احمدی، سیداحمد. (۱۳۹۳)، تعیین عوامل پیش‌بینی کننده صمیمیت زناشویی زنان شهر اصفهان، مجله مطالعات زن و خانواده، شماره ۱ (۲)، ص ۵۲-۲۵.
۸. جوادی، بهنازسادات؛ افروز، غلامعلی؛ حسینیان، سیمین؛ آذربایجانی، مسعود و غلامعلی لواسانی، مسعود. (۱۳۸۹)، تهیه و تدوین برنامه مهارت‌های ارتباطی و تعاملات عاطفی در بستر ارزش‌های دینی جهت افزایش رضامندی زوجیت، مجله پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، شماره ۳ (۳)، ص ۵۹-۳۹.
۹. حسینی، فریده‌سادات؛ محمدی، مریم و جوکار، بهناز. (۱۳۹۴)، بررسی صمیمیت زناشویی در دوران میانسالی، نقش ویژگی‌های شخصیتی زوجین، مجله فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، شماره ۳۰، ص ۲۷-۵۲.
۱۰. خجسته مهر، رضا؛ موحدی، معصومه و رجبی، غلام‌رضا. (۱۳۸۹)، تأثیر آموزش صمیمیت بر افزایش صمیمیت ارتباطی زوجین، مجله دست‌آورد‌های روان‌شناختی، شماره ۱، ص ۶۸-۵۳.
۱۱. خجسته مهر، رضا؛ احمدی قوزلوجه، احمد؛ سودانی، منصور و شیرالی‌نیا، خدیجه. (۱۳۹۴)، اثربخشی درمان بافت‌نگر انصاف‌محور بر صمیمیت عاطفی و کیفیت زناشویی زوجین، فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، شماره ۳۴، ص ۹۶-۷۹.
۱۲. خداخش، محمدرضا؛ کبانی، فریبا؛ نوری تیرتاشی، ابراهیم و خستو هنجین، حامد. (۱۳۹۳)، اثربخشی روایت درمانی بر افزایش صمیمیت زوجین و ابعاد آن: تلویحاتی برای درمان، مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده، شماره ۱۵، ص ۶۳۲-۶۰۷.
۱۳. خدایاری فرد، محمد؛ چشمه‌نوشی، میترا؛ رحیمی نژاد، عباس و فراهانی، حجت‌الله. (۱۳۹۰)، اثربخشی آموزش مولفه‌های هوش هیجانی بر سازگاری اجتماعی و صمیمیت اجتماعی، مجله روانشناسی، شماره ۶۰، ص ۳۶۸-۳۵۲.
۱۴. خمسه، اکرم و حسینیان، سیمین. (۱۳۸۷)، بررسی تفاوت‌های جنسیتی بین ابعاد مختلف صمیمیت در دانشجویان متأهل، مجله مطالعات اجتماعی - روان‌شناختی زنان، شماره ۱۶، ص ۵۲-۳۵.
۱۵. دانشوری‌پور، زهره؛ تاجیک اسمعیلی، عزیزاله؛ شهرآرای، مهرناز و فرزاد، ولی‌الله. (۱۳۸۶)، تفاوت‌های جنسی در صمیمیت اجتماعی؛ سبک‌های هویت، مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران، شماره ۵۱، ص ۳۰۴-۲۹۳.
۱۶. داودوندی، مریم؛ نوایی نژاد، شکوه و فرزاد، ولی‌الله. (۱۳۹۷)، اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌محور بر بهبود سازگاری زناشویی و صمیمیت زوج‌ها، مجله خانواده و پژوهش، شماره ۳۸، ص ۵۵-۳۹.
۱۷. رجبی، حیات بخش و تقی‌پور. (۱۳۹۴)، الگوی ساختاری رابطه مهارت‌مندی هیجانی، صمیمیت، رضایت و سازگاری زناشویی، فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، شماره ۱۶، ص ۹۱-۶۷.
۱۸. رجبی، غلام‌رضا؛ حیات‌بخش، لیدا و تقی‌پور، منوچهر. (۱۳۹۴)، الگوی ساختاری رابطه‌ی مهارت‌مندی هیجانی، صمیمیت، رضایت و سازگاری زناشویی، مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده، شماره ۱۶، ص ۹۲-۶۷.
۱۹. رحیم‌پور، اعظم و خالدی، ته‌مین. (۱۳۹۶)، مقایسه رضایت‌مندی زناشویی و صمیمیت زناشویی دانشجویان زن شاغل و غیر شاغل متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، مجله اصول بهداشت روانی، شماره ۳، ص ۱۷۱-۱۶۷.

۲۰. رحیمی، ماریا و رضایی، محمد. (۱۳۹۶)، مطالعه سیر تحول صمیمیت و روابط شخصی در خانواده ایرانی، *مجله مطالعات زن و خانواده*، شماره ۵۱(۵)، ص ۲۷-۵۳.
۲۱. رستگار، سمانه؛ عبدالمهی، محمدحسین و شاهقلیان، مهناز. (۱۳۹۳)، اعتیاد به اینترنت، صمیمیت اجتماعی و شادکامی در دانشجویان، *مجله علمی پژوهشی روانشناسی تحولی*، شماره ۴۲، ص ۱۶۷-۱۵۹.
۲۲. رضایی، جواد؛ احمدی، سید احمد؛ اعتمادی، عذرا؛ رضایی، مریم؛ آبادی، حسین و شهردوست، مریم. (۱۳۹۲)، تأثیر آموزش سبک زندگی اسلام محور با تأکید بر نظام خانواده بر صمیمیت زوجین اراک، *مجله مطالعات روان‌شناختی*، شماره ۹۳(۹)، ص ۱۰۶-۷۹.
۲۳. رضایی‌فر، نوشان؛ دوستی، یارعلی و میرزاییان، بهرام. (۱۳۹۷)، اثربخشی روان‌درمانی مبتنی بر تحلیل رفتار متقابل بر صمیمیت زناشویی و رضایت جنسی زنان مبتلا به افسردگی غیربالینی، *نشریه روان‌پرستاری*، شماره ۷(۶)، ص ۴۱-۳۵.
۲۴. رفاهی، ژاله و مقتدری، نازفر. (۱۳۹۲)، اثربخشی آموزش مهارت هم‌دلی به شیوه گروهی بر افزایش صمیمیت زوجین، *مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، شماره ۸، ص ۵۵-۴۴.
۲۵. زارعی محمودآبادی، حسن؛ احمدی رکن آبادی، ناهید و فلاح، محمدحسین. (۱۳۹۷)، اثربخشی آموزش صمیمیت با رویکرد اسلامی بر بهبود عملکرد خانواده، *مجله روانشناسی و دین*، شماره ۴۱، ص ۳۰-۲۱.
۲۶. زارعی محمودآبادی، حسن؛ احمدی رکن آبادی، ناهید و فلاح، محمدحسین. (۱۳۹۷)، اثربخشی آموزش صمیمیت با رویکرد اسلامی بر بهبود عملکرد خانواده، *مجله روانشناسی و دین*، شماره ۴۱، ص ۳۰-۲۱.
۲۷. شریعت‌زاده، منیره‌السادات؛ تبریزی، مصطفی و احقر، قدسی. (۱۳۹۲)، اثربخشی نظریه انتخاب به شیوه گروهی بر افزایش تمایز یافتگی و صمیمیت دانشجویان متأهل، *مجله دانش و تندرستی*، شماره ۸(۳)، ص ۹۳-۸۹.
۲۸. عارفی، مختار و محسن‌زاده، فرشاد. (۱۳۹۰)، پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس ارتباط و صمیمیت جنسی، *مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، شماره ۱، ص ۵۲-۴۳.
۲۹. عباسی، مسلم؛ بیگیان کوله‌مرز، محمدجواد؛ درگاهی، شهریار و قمری‌گیوی، حسین. (۱۳۹۴)، اثربخشی زوج‌درمانی رفتاری- ارتباطی بر سازگاری زناشویی و صمیمیت جنسی زوجین، *نشریه پرستاری ایران*، شماره ۹۵، ص ۴۱-۳۵.
۳۰. عدل، حدیث‌السادات؛ شفیعی‌آبادی، عبدالله و پیرانی، ذبیح. (۱۳۹۵)، اثربخشی روان‌درمانی گروهی مبتنی بر کیفیت زندگی بر صمیمیت زناشویی در زنان نابارور، *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اراک*، شماره ۱۱۵، ص ۷۱-۵۹.
۳۱. عیسی‌زاد جهرمی، سولماز و دشت‌بزرگی، زهرا. (۱۳۹۷)، اثربخشی درمان فعال‌سازی رفتاری بر صمیمیت زناشویی و رضایت جنسی زنان در دوران پیش‌یائسگی، *فصلنامه علمی پژوهشی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت*، شماره ۶، ص ۷۱-۶۳.
۳۲. فرشباف مانی‌صفت، فرناز و پوررحیم، الناز. (۱۳۹۷)، مقایسه سلامت روان، سرمایه روان‌شناختی و صمیمیت زناشویی در مادران کودکان کم‌شنوا، *ناتوایی‌های هوشی و کودکان عادی*، *فصلنامه کودکان استثنایی*، شماره ۱، ص ۲۸-۱۴.
۳۳. فلاح‌زاده، هاجر؛ فرزاد، ولی‌اله و فلاح‌زاده، محمود. (۱۳۹۰)، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس ترس از صمیمیت (FIS)، *مجله پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، شماره ۷، ص ۷۹-۷۰.
۳۴. فلاح‌زاده، هاجر؛ فرزاد، ولی‌الله و فلاح‌زاده، محمود. (۱۳۹۰)، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس ترس از صمیمیت، *فصلنامه پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، شماره ۱، ص ۷۹-۷۰.
۳۵. قادری، زهرا؛ رفاهی، ژاله و باغبان، محمد. (۱۳۹۴)، تأثیر آموزش به شیوه رویکرد هیجان‌مدار بر صمیمیت زوجین، *مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، شماره ۶۰، ص ۸۳-۷۷.
۳۶. صادقی، سعید. (۱۳۹۱)، اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل بر صمیمیت اجتماعی دختران فراری، *مجله مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، شماره ۳۲، ص ۱۶۲-۱۳۹.
۳۷. کاویانی، محمد. (۱۳۹۰)، کمی‌سازی و سنجش سبک زندگی اسلامی، *مجله روان‌شناسی و دین*، شماره ۱۴، ص ۴۴ تا ۲۷.
۳۸. لطفی‌زاده، عباس؛ زاهدی، محمد جواد و گلابی، فاطمه. (۱۳۹۷)، مدرن‌شدن زنان و صمیمیت زناشویی مطالعه سه نسل از زنان تبریز، *مجله مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، شماره ۲(۷)، ص ۲۷۷-۲۵۳.
۳۹. مارشال، گوردون. (۱۳۸۸)، فرهنگ جامعه‌شناسی، ترجمه حمیرا مشیرزاده، تهران: نشر میزان.
۴۰. محمودزاده، اعظم؛ حسینیان، سیمین؛ احمدی، سیداحمد و فاتحی‌زاده، مریم. (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر زوج‌درمانی اسلامی بر صمیمیت زناشویی، *مجله روان‌شناسی و دین*، شماره ۲۵، ص ۷۲-۶۱.

۴۱. منصوری، محمد؛ سراج خرمی، ناصر و حیدری، حسن (۱۳۹۲)، بررسی رابطه صمیمیت، بخشش و خودافشایی با رضایت زناشویی در بین معلمان متأهل، *مجله خانواده و پژوهش*، شماره ۲۰، ص ۹۵-۱۱۸.
۴۲. محدث نوری، میرزا حسین (۱۴۰۸ق)، *مستدرک الوسائل*، قم: مؤسسه آل البيت علیهم السلام، چاپ اول.
۴۳. محمودزاده، اعظم؛ حسینیان، سیمین؛ احمدی، سید احمد و فاتحی زاده، مریم (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر زوج درمانی اسلامی بر صمیمیت زناشویی، *مجله روانشناسی و دین*، شماره ۲۵، ص ۶۱-۷۲.
۴۴. موحدی، معصومه؛ موحدی، یزدان و کریمی نژاد، کلثوم (۱۳۹۳)، بررسی رابطه رضایت زناشویی، صمیمیت و کیفیت روابط زناشویی در متأهلین باگذشت، *مجله مشاوره و روان درمانی خانواده*، شماره ۱۵، ص ۶۳۳-۶۵۲.
۴۵. ناموران گرمی، کبری؛ فرزاد، ولی اله؛ مرادی، علیرضا و زهراکار، کیانوش (۱۳۹۷)، تعیین ابعاد صمیمیت زناشویی زوج های ایرانی، *مجله فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، شماره ۴۲، ص ۶۱-۷۸.
۴۶. نوری تیرناشی، ابراهیم؛ شفیعی آبادی، عبدالله و کریمی، ابوالفضل (۱۳۹۰)، اثربخشی آموزش بخشودگی بر افزایش میزان صمیمیت زوج ها، *مجله مشاوره کاربردی*، شماره ۲، ص ۳۰-۱۷.
۴۷. ورام بن ابی فراس (۱۳۷۶ق)، *مجموعه ورام*، قم: انتشارات مکتبه الفقیه، چاپ اول.
48. Bagarozzi DA. (2001). Enhancing intimacy in marriage. USA: Tylor and Francis Group.
49. Nazare, B., Fonseca, A., Gamero, S., Canavarro, M., & Dattilio, F. (2011). Amniocentesis due to advanced maternal age: The role of marital intimacy in couples's decision making process. *Contemporary family therapy*, 33, 128-142.
50. Oxford Advanced American Dictionary (2018). *A dictionary for learners of American English*. Oxford University Press
51. Sandhya, S. (2009). The social context of marital happiness in urban Indian couple: Interplay of intimacy and conflict. *Journal of marital and family therapy*. 3, 74- 96.
52. Walker, A. J., & Thompson, L. (1983). Intimacy and intergenerational aid and contact among mothers and daughters. *Journal of Marriage And the Family*, 45: 841-849.